

1915

Н. Я. НИКОЛАДЗЕ

№ 12

5 აპრილი 1915 წ.

გიორგიანის საზოგადოებრივი
საბავშვო სკოლა

წლიური ფასი

≡ 5 მან. ≡

ყოველ კვირეული საზოგადოებრივი

ცალკე ნომერი 10 კაპ.

ვიწი და სალიტერატურო შურონი

რედაქცია ღიაა 9—3 საათამდე.

წელიწადი მხოლოდ

სამართლი: თბილისი, გაბაევსკი პერ. № 3 რედაქცია „კლდე“. დეპუტისა: თბილისი კლდე.

გერმანელები სპილენძეულობას აგროვებენ სამხედრო იარაღსთვის.

ს ა რ ჩ ე ვ ი:

1. სსხ. განათ. სამინისტროს ახალი კურსი და ჩვენი საჭიროებანი. — სანდრო შვილისა.
2. „ქართლი“ და „კახეთი“. — რ. გ—ხი. 3. მერქეკოვსკი და ჩაგრადე ერების ბუღი რუსეთში. 4. გიფოს გაზეთი. — ნაცარასი. 5. უზრუნველ ქართულის დღიურიდან. — გ. ი ახ—ელისა. 6. გედი (ლექსი). — ვ. გორგაძისა. 7. სხვა და სხვა ამბები.
8. საზოგადოებისადმი. — დ. კახრაძისა. 9. ქეგლზედ წასწერილ ლექსი. — მელანიასი.
10. შემომწინველთა სია.

სსხ. განათ. სამინისტ. ახალი კურსი და ჩვენი საჭიროებანი

(იხ „კლდე“ მეცხრე და მეთექვსმეტე ნომრები)

წარსულ წერილში ჩვენ შევჩერდით იმაზედ, რომ სწავლა-განათლების საქმეში იჩინა თავი ახალმა მიმართულებამ, გაისმის უკმაყოფილება მიღებულ წესის წინააღმდეგ და არის თითო-ოროლა ცდა ჩვენ ცხოვრებასთან უფრო შეფერებულ და ჩვენთვის გამოსადეგ სასწავლებლის შექმნისა. ეს ცდა და სურვილები, ჩვენის აზრით, ჯერ კიდევ თავის პირველ ნაბიჯს არ გასცილებია, მათ თან არ ახლავს შეგნებული მოქმედება გარკვეულ ეროვნულ პოლიტიკაზე დაყარებული. მაგრამ ჩვენა გვწამს, რომ რამდენადაც წინ წავა ჩვენი ეროვნული შეგნება, იმდენად მეტი თანამოაზრე ეყოლება ამ მიმართულებას და იგი შესძლებს შესცვალოს კლასიკური სწავლა-აღზრდის სისტემა უფრო ცხოველ-მყოფელი სისტემით. დღეს კი იგი მხოლოდ ცხოვრების ამონაკვეთია და შედეგია არა გარკვეული შეგნებისა, არამედ იმ წინააღმდეგობისა, რომლითაც დაუპირდაპირდნენ ერთმანეთს ცხოვრება თავის მოთხოვნებით, ჩვენი, თუ შეიძლება ასე ითქვას, დღევანდელი აუცილებლობა და საჭიროება ერთის მხრივ და გაბატონებული ტიპი სკოლისა, ჩვენთვის მეტად მავნე შედეგებით, მეორეს მხრივ. თუ ჩვენ ცხოვრებას თავის აზრად და შინაარსად დღეს ერის ინდივიდუალური სახის შენახვა, ერის კულტურულ-ეკონომიური ზრდა და განვითარება აქვს — მაშინ ყველასათვის ცხადი უნდა იყოს რა წინააღმდეგობას უწყევს ამ დედა აზრს, რა დამზარალბელს და შემაფერხებელს მოვლენას შეადგენს სწავლა-აღზრდის მიღებული სისტემა, რომლის უკუღმართი გაფლენა და უარყოფითი სამსახური ეროვნულ ცხოვრებისათვის, ჩვენის აზრით, საკმაოდ აშკარად ვყავით წინა წერილებში. მაშასადამე

ბრძოლა ეროვნულ ცხოვრების გაუმჯობესობისათვის მოითხოვს უპირველესად ეროვნულ სკოლისათვის ბრძოლას. ამისათვის სრულიად გაუგებარია ჩვენთვის ის სიხარული და აღტაცება, რომლითაც ხვდება ჩვენი პრესა ისეთ მოვლენებს, როგორც არიან რომელიმე პროვინციალურ ქალაქის ან დაბის პროგიმნაზიის „სრულ უფლებიან გიმნაზიათ“ გარდაქმნა. ყოველივე გვეს გარეშეა, რომ ძველი მავნე სისტემის — ახალი სასარგებლო სისტემით შეცვლა დიდს ძალას, ენერგიას და ბრძოლას მოითხოვს ჩვენგან. და მით მეტი ძალის და ენერგიის დახარჯვა მოგვიწოდება, რამდენადაც უნდა ძლიერად აქვს გადგმული ფესვი ჩვენ ცხოვრებაში. კლასიკური გიმნაზიები ადვილად არ დაუთმობენ ადგილს პროფესიან ულს და ტენიკურს სასწავლებლებს, რომელთა მიზანი არა მოხელეთა კადრის, არამედ ჩვენს ეკონომიურს განთავისუფლებისათვის მკოდნე და საჭირო პირთა აღზრდა იქნება. ახალი საჭირო მიმართულება ვერ მიიღებს ისე ჩქარა სასურველს განხორციელებას, რადგან ძველს განსაკუთრებითი პატრონობა აქვს მოპოვებული, მას იცნობს ფართო საზოგადოებრივი მასა და, რაც უფრო მნიშვნელოვანია, ამ ძველს სისტემას თვითონ ქართველობაში ჰყავს არა მცირე რიცხოვანი ინტელიგენტ-მოხელე სნე კლასი, რომელიც თავის მდგომარეობით არის დაინტერესებული ამგვარ სისტემის არსებობაში.

დროთა უკუღმა ტრიალის წყალობით ჩვენი განათლებული კლასთა საზოგადოებრივი განწყობილება ისეთია, რომ ეს კონსერვატიული შენახვა ძველისა თავის დამცველთ ვიწრო, პირდაპირ დაინტერესებულ ჯგუფის გარეშე და იბოვის მის დასაც

ველად ხმას ამოაღებინებს უფრო ფართო საზოგადოებას, არ გვინდა ვიწინასწარმეტყველოთ, მაგრამ ეს ასე მოხდება და ასედაც ხდება.

მაშ, რითი აიხსნება ასეთი მაგალითები? ყველას ეხსომება ერთ ჩვენ უფრო გავრცელებულს გაზეთში დაბეჭდილი წერილი, რომელშიაც სწორედ იმ მოსაზრებით, რომ ადგილი თავიანთ კაცისათვის შეენახათ, ამართლებდნენ ყველასაგან დასაგმობს ნაკლს და ყოველად დიდმნიშვნელოვან საკითხზედ წარმოთქმული იყო ისეთი ველური პედაგოგიური აზრები რომელთაც ლუარსაბ თათქარიძის მარნის დერეფნის აქეთ გასავალი არ უნდა ჰქონოდათ.

და, აი ტრაგიკული ჩვენი ცხოვრებისა სწორედ ის გახლავთ, რომ ისედაც კონსერვატიულმა სისტემამ აღზარდა ჩვენში ისეთი კლასი, რომელიც დღეს თავის არსებით და მდგომარეობით თანამგრძნობი ვერ იქნება ეროვნულ მიმართულებების და დანიშნულების სკოლისა ამის საუკეთესო დამამტკიცებელი ისიც არის, რომ მიუხედავად მასწავლებელთა მრავალ რიცხოვანებისა—ჩვენში არ არსებობს ქართველ მასწავლებელთა საზოგადოება, თუმცა ამაზედ არა ერთხელ ჩამოვარდნილა ლაპარაკი. (რამდენათაც გვახსოვს პირველად „თემში“ იყო ამის შესახებ წერილი ამ ორი, სამი წლის წინეთ) არ არსებობს გარკვეული პედაგოგიური აზრი და ეროვნული პედაგოგიური მიმართულება.

თამაზად შეგვიძლიან ვთქვათ, რომ ჩვენის ცხოვრების არც ერთი მხარე ისე არ განიცდის იმპერიალისტურ: *divile et impera*.—სრულს და მთლიანს გავლენას, როგორც სწავლა—აღზრდის საქმე. აქ არამც თუ განაწილებულია ვრი, არამედ ის ნასწავლი კლასი, რომელიც საღი მესვეური უნდა იყოს ეროვნულ მიმართულებისა სწავლა აღზრდის საქმეში სრულიად მოწინააღმდეგე ბანაკში სდგას დღეს.

აი, ასეთ მძიმე პირობებში უხდება შექმნა ახალს მიმართულებას და რასაკვირველია შესაფერ კვალს და გავლენასაც განიცდის იგი თავის განხორციელების ისტორიაში. თუ მხედველობაში არ გვექნება კომერციული, ვინაგრადოვის—ტენიკუი და სხვა პროფესიონალურ ტენიკური სასწავლებლები, რომელიც სხვამ დაგვიარსა, ჩვენ დღემდის ვერ შევძელით შექმნა არც ერთი საშუალო სასწავლებლისა, რომელიც ჩვენს რეალურს სარგებლობას ემსახურებოდეს და ცხოველ-მყოფელი იყოს დიადი და ერთათ ერთ საღ აზრით—ასწავლიდეს და ზრდიდეს ადამიანს ცხოვრებისათვის. რამდენი ხანია

არსებობს ქართული ქალთა სასწავლებელი (გიმნაზიით წოდებული) და არც ჩვენს ვარემე არც შიგ მყოფებმა არ ვიცით რა ტიპის არის, ან რა ტიპისა იქნება? შარშან წინ შემუშავებული პროგრამმა არავითარ სახეს არ აძლევს, რადგან იგი განუხორციელებულია და პედაგოგიურ შეუძლებლობასაც წარმოადგენს. მთავარი თანამედროვე სასწავლებლის ნაკლი, ყველასაგან ცნობილი და თვით მინისტრისაგანაც აღიარებული არის რომ ბავშვი ებლაუჭება მასალას, რომლის დასაძლევად მას ძალა არ შესწევს.

ეს იმ სასწავლებლებში, რომელთაც ერთი განსაზღვრული მიმართულება აქვთ, ან ჰუმანიტარული, ან პროფესიონალური და სხვა. ჩვენ კი ქართველურად ვიგეულობდით და ერთ, ქონება მოკლებულს სასწავლებელს, სამი თუ ოთხი სხვა და სხვა აზრი დაუსახეთ. სხვა მრავალ მაგალითთა შორის ესეც იმის დამამტკიცებელია, რომ ამ მიმართულებას არა ჰყავს გარკვეული შეხედულების და საქარო მომზადების მქონე პირნი ჩვენში და მეტათ ძნელ პირობებში უხდება ვზის გაკვლევა. მაგრამ, თუ ჩვენს ხალხს მომავალი უწერია—სწორედ ეს მიმართულება არის ცხოველ-მყოფელი და მომავალის მქონე. ისე, როგორც იცვლება ასე წლის ნაწარმოები „დამყოლი“ პოლიტიკა, გამათახსირებელი ჩვენის ცხოვრებისა—ისე უნდა შეიცვალოს კლასიკური სწავლა აღზრდის სისტემა, შემდეგი დიდი ენერჯისა და წყურვილისა და სამაგიეროთ მშობი ერისთავის არამც თუ პასიურ და უსარგებლო, არამედ ბავნე ელემენტისა. ნაცვლად, ვრი უნდა დაადგას ისეთ სწავლა-აღზრდის სისტემას რომელიც აღზრდის საქარო კოდნით აღკურვილ პირთ, რომ არა მოხელეობას, გადაგვარებას შეალიონ მათ თავისი ძალა და ენერჯია, არამედ ერის სიმდიდრის დამუშავებას; მთელის თავისი არსებით დაინტერესდნენ ვრით და თავი გამოიდონ მისთვის. უნდა შეიქმნენ პროფესიონალურ-ტენიკურ სასწავლებლები, რომელნიც მისცემენ მუშაკთ ჩვენ ეკონომიურს ცხოვრებას და ეკონომიურის განთავისუფლებით ვრს კულტურულად აამაღლებენ, პოლიტიკურათაც უკეთეს ყოფას მოუპოვებენ.

თუ, არსებობს ჩვენში რაიმე ეროვნული შეგნება და მოძრაობა მან გარკვეული შეხედულობა და განსაზღვრული პოლიტიკაც უნდა აწარმოვოს სწავლა აღზრდის საქმეში. ჩვენ არ გვესმის ის მიმართულება, რომელიც დღემდის ეროვნულ დრო-

შას ებლაჯება ჩვენში, სხვა და სხვა დაწესებულებებს თავის მონობალიათ სთვლის იმ მოსახრებით, რომ იგი ეროვნული იდეის მატარებელი და ეროვნული ინტერესების დამცველია და ამავე დროს არამც თუ ხმა არ ამოუღია ამ ანორმალურ მოვლენის წინააღმდეგ, არამედ რაღაცა თანაგრძნობითაც ეკიდება მას და დიდათ შეჰხარის პროვინციის კლასიკურ პროგიმნაზიებით და გიმნაზიეებით გამდიდრებას. თუ რუსეთში ცნობილმა მინისტერმა ტოლსტოიმ კლასიკურ აღზრდას განსაზღვრული რეაქციონური აზრი მისცა ჩვენში ისინი პირდაპირ გარუსების, ეროვნულ მოძრაობის ჩუნებელ იარაღათ იყვნენ ნახმარნი. დღეს რუსეთიც კი უქცევს მათ პირს და მით უმეტეს ჩვენს მოვალენი ვართ დავემოთ დიდი ხნის დასაგმობი და სკოლა დაუქვემდებაროთ ჩვენის ცხოვრების მოთხოვნილებას, ეროვნულ დემოკრატიულ მიმართულებას.

წინა წერილში ნათქვამი გვქონდა, რომ არც ისეთი საწყლები და უიარაღონი ვართ, რომ არაფრის გაკეთება შეგვეძლოს ამ მხრივ. ჩვენი ბიუჯეტი - სასწავლო ფულის და საზოგადოებრივ სუბსიდიის სახით სრულს უფლებას და საშუალებას გვაძლევს დავადგეთ ასეთ გზას და შევექმნათ ისეთი სასწავლებლები, სადაც ბატონ—პატრონობაც მეტი გვექნება დარომელნიც ჩვენთვის უფრო სასარგებლო იქნებიან.

ეს არის ჩვენი მორიგი საკითხი, უახლოვესი საქიროება, საქიროება, რომლისათვის აუცილებელია: გარკვეული შეგნების განმტკიცება, მაშასადამე ფართო საზოგადოებრივი პროპაგანდა და ყოველნაირი ცდა, რათა ჩვენი დაწესებულებათა დახმარება სწორედ ამ საქიროების განსახორციელებლად იყოს მოხმარებული.

სანდრო შვილი.

„ქართლი“ და „კახეთი“

II *)

ამხანაგობა „ქართლის“ დანიშნულება ქართლის მეხილეთათვის იმგვარივეა როგორც საზოგადოება „კახეთისა“ კახელ მევენახეთათვის, ე. ი.

ერთმაც და მეორემაც უნდა შეაერთოს და შეაჯგუფოს საერთო წარმოება გასაღებისათვის ჯერ ვიწრო ჯგუფი ვაწრო რაიონისა და თანდათან ჩრდით მიადწიოს იმ მდგომარეობას რომ მთელი კახეთის და ქართლის რაიონები მოაქციონ ერთგვარულებაში ასეთი დიდი, საყურადღებო და მომგებიანი საქმის გასაჩარხავად, რასაკვირველია არა კმარა ერთი-ორი კაცის თავგანწირული მუშაობა, არამედ აუცილებლად საჭიროა სოლიდარული მოქმედება ამხანაგობაში შესულ ყოველი წევრისა. საუბედუროდ ჩვენში ნაკლებად აქვთ წარმოდგენა რომ კოოპერატიულ საქმეს დიდი მომავალიცა აქვს და იგი თითქმას ერთად-ერთი საშუალებაა ბრძოლისა იმ ჩარჩულ წესებთან, რომელნიც აქამდის ჰყვლფთავენ სოფელს და მის ნაწარმოებს გროშის ფასად იგდებენ ხელში, რომ მომხმარებელზედ შემდეგ გაასაღონ მამასისხლად. ამგვარად ზარალშია მწარმოებელიც და მომხმარებელიც. მაგრამ გათვალისწინება ამ მოვლენისა და მისი ბრძკვალებიდან დაღწევა ერთნაირად ადვილი არ არის. იმ აზრის განხორციელების დროს, რომ მწარმოებელმა თვითონ მიაწოდოს თავისი ნაშრომი მომხმარებელს, თვითონაც სრული ფასი აიღოს და მომხმარებელსაც შეუმსუბუქოს ზედმეტი ხარჯი, — ჩვენ გველობება წინ მრავალი დაბრკოლება, რომელთა დაძლევა მხოლოდ მაშინა ხდება ადვილი, თუ ამხანაგობისა თუ საზოგადოების წევრნი ნათლად შეიგნებენ კოოპერაციის უდიდეს მნიშვნელობას ჩარჩი ათას ხერხსა ხმარობს. რასაკვირველია, რომ მწარმოებელი ხელში ჩაიგდოს. ჯერ მოუსხმელ ბაღში, მარტსა, აპრილსა თუ მაისშივე აძლევს ბეს — მთელი შემოსავალი ჩემი იყოსო და ამგვარად, გაჭირებულს პატრონს ბაღისაა თუ ვენახისას ახარბებს ფულით. ბევრჯელ სამასი-ოთხას თუმნის შემოსავლიან ბაღს იბევეებს ათი-ოცი თუმნით და მთელი შემოსავალი მიაქვს ორმოც ორმოც და ათ თუმნად. ჩარჩი კისრულობს დაკრფასაც, ბაღის მოვლასაც კი, ოღონდ სრული შემოსავალი გაინაღდოს, არ დასტოვოს არც ნაქარევი, არც ქიანი, არც დასეტყვილი და კარგს ხომ მარცვალსაც არავის დაანებებს ასეთი წყები შეაქდენენ ხოლმე ერთის მხრით გაჭირებულს მემაბულეს, ნამეტნავად პატარას, და მეორე მხრით ზარმაცს — საუბედუროდ ეს მართალი არის; ოღონდ კი ერთბაშად თავიდან მოიშოროს თავისი მოსავალი და დაქმნილებით გროშები ჩაიღავოს, და თუნდა მესამედსაც დასჯერდება.

მაგრამ, როგორც ვიცით, თანდათან ცხოვრება

*) იხ. „კლდე“ № 11.

თულდება, ძვირდება, ჩვენი თავად-აზნაურობა გა-
 ლარობდა და გლახობა ხომ მუდამ ასეთი იყო და
 გაჭირვება კი ყოველთვის უკეთესი მასწავლებელია
 და მართლაც საიმედო ნიშნები უჩანს ჩვენს ცხოვ-
 რებას: შრომის შეყვარება, **შრომ-ს გაპატიონება**.
 ჩვენ არ გვინდა გრძელი ექსკურსია გავაკეთოთ ფსი-
 ხოლოგიურ ანალიზში, მაგრამ მოკლედ უნდა აღი-
 ნიშნოს რომ ჩვენი საზოგადოებრივი ატმოსფერა
 აქამდის უსაქმურობაზედ იყო დანდობილი; რამე
 საქმე, ვაჭრობა, მეურნეობის ინტენსიურად წარმო-
 ება და სხ. და სხ. რაც ცხოვრებას აძლევს სიძლი-
 ერეს და მკაფიო სახეს— ყველაფერი ეს აბუჩად აგ-
 ლებული იყო და სასირცხვილოდაც ითვლებოდა.
 ამის მიზეზად აუცილებლად ის უნდა ჩაითვალოს,
 რომ მთელი ჩვენი ინტელიგენცია და ეგრედ წო-
 დებული საზოგადოება თავად აზნაურობისაგან არის
 შემდგარი. იმ თავად-აზნაურობისაგან, რომელსაც
 ისტორიულად მართოდენ გამგებლობა და ბატო-
 ნობა ჰქონდა ხელთა და ხმალი იყო მისი ერთად-
 ერთი იარაღი. ბატონურ ფს ხოლოგიის შეცვლა
 რამდენიმე წლის განმავლობაში შეუძლებელია და
 პირიქით საკვირველიც არის თუ ასე მოკლე ხანში,
 როდესაც გაჭირვება დაგვადგა— როგორ მალე ეკი-
 დება თავად აზნაურობიდან გამოსული ინტელიგენ-
 ცია - საქმიანობას.

ამის საბუთი მართო თეორეტიული მოსაზრება
 კი არ არის, არამედ ის აურაცხელი სანიმუშო ბა-
 დები, ვენახები, საკრედიტო თუ მომხმარებელი სა-
 ზოგადოებანი, სამეურნეო თუ სხვა რამ დარგის
 დაწყებანი არიან.

დაუბრუნდეთ „ქართლს“. ეს ამხანაგობაც
 სწორედ მაჩვენებელია ამისა თუ როგორ გაიზარდა
 ერთის მხრით საქმიანობა ჩვენში და მეორეს მხრით
 შეგნება. მთელი ქართლი მოფენილია ახლა ხილის
 ბაღებით და იქაური ხილი, განსაკუთრებით კარგი
 თვისებისა, აკმაყოფილებს არა მართო აქაურ ბა-
 ზარს, არამედ ბაქოს, როსტოვის, ოდესის და სხვა-
 სა. არა ერთი შემთხვევა ყოფილა, რომ აქაური
 ხილი იყიდებოდეს მოსკოვსა და პეტერბურღში,
 ყირიმის და თურქესტანის ხილის სახელით. ჩვენ
 ვიცით, რომ არსებობენ ზატარ-პატარა კერძო ამ-
 ხანაგობანიც, კერძო პირებიც, რომელნიც განსა-
 კუთრებით რუსეთში ისტუმრებენ ხილსა. მაგრამ
 აქამდის ერთი მწყობრი ორგანიზაცია, რომელიც
 შეაერთებდა უდიდეს ნაწილს და ნამდვილს საწარ-
 მოვო-გამსაღებელ კოოპერატივს შექმნიდა— არ
 ყოფილა. ჩვენის ღრმა რწმენით, ამხანაგობა „ქარ-

თლი“, რომელსაც უკვე საძირკველი აქვს ჩადგმუ-
 ლი, შესძლებს ამ დიდი იდეის განხორციელებას,
 თუ დროზედ განიკურნა იმ არა სასურველ და
 უცნაურ წესებისაგან, რომელნიც თან დაჰყვნენ
 დაბადებასთან ერთად. ეს უცნაური წესები, რაღა
 თქმა უნდა იმით იყვნენ გამოწვეული, რომ სათა-
 ვეში მდგომნიც და ადგილობრივი წევრნიც— ყვე-
 ლა თავისკენ იწევდა განსაკუთრებით და სოლიდა-
 რულ მოქმედებას ნიადაგი ეცლებოდა. ეხლა, რო-
 გორც ვიცით, კოლევიალური მუშაობა სწარმოებს,
 ძველი ნაკლები ცოტად თუ ზევრად გამოსწორე-
 ბულია და საქმეს კარგი პირი უჩანს, თუ ხელ-
 მძღვანელნი შესძლებენ წევრების კონსოლიდაციას.
 ამ ძვირფას საქმეში ყველაზედ უძნელესი საკითხი
 სწორეთ ეს არის და ამას უნდა მიექცეს ყურადღე-
 ბა, თორემ სხვა ყველაფერი შეტად სადა და უბრა-
 ლოა, მაზედ თავის ტეხა ბევრი არ იქნება საქირო.

როგორ უნდა მოხერხდეს ეს კონსოლიდაცია?
 რაღა თქმა უნდა, რომ თავი და თავი— მაგალითია:
 თვით გამგეობის წევრნი და გამგენი უნდა მაგა-
 ლითს აჩვენებდნენ წევრებს მუყაითობისა და შრო-
 მის მოყვარეობისას, ამხანაგობის წესებისადმი პატი-
 ვის ცემისას. გამგეობა უნდა მუდამ ბრუნავდეს
 წევრების ინტერესებისათვის; პრესის, პროპაგანდის
 თუ პირადი შეხვედრის რა საშუალებით უნდა არ-
 წმუნებდეს და აჩვენებდეს კოოპერაციის სარგებ-
 ლობას, მისი მომავალის სიდიდეს, საზოგადოება
 „კახეთის“ მაგალითზე უნდა ვისწავლოთ, რომ
 აუცილებლად საქიროა მჭიდრო ურთიერთობა
 წევრებსა და გამგეობის შორის, რომ უკანასკნელი
 არ გადაიქცეს ბიუროკრატიულ დაწესებულებად,
 საცა მხოლოდ რეგისტრაციას ახდენენ საქმისას და
 ნაკლებად უწევენ ანგარიშს თვით საქმის გაუმჯო-
 ბესებასა თუ გაფართოვებას.

წევრებთან დაახლოვება— იმ ის უაღრესი ნია-
 დაგი, რომელზედაც აღმოცენდება სასიკეთო საქმე.
 ამ მხარეს უნდა მოვლა და გაპოხიერება, თუ
 გესურს საქმის განვითარება და გაფურჩქვნა. ყოვე-
 ლი წევრი უნდა გრძნობდეს, რომ ის ისეთივე
 ამხანაგია, როგორც სხვა, ისეთივე პატრონი სა-
 ქმისა, როგორც დანარჩენები და გამგეობის წევ-
 რნიც მხოლოდ მათი ამხანაგები არიან საქმის
 მწარმოებელნი და არა ბატონები.

ყოველმა წევრმა უნდა მკაფიოდ შეითვისოს
 ის აზრი, რომ საერთო მალაზია მაგ., საერთო
 საქმის მოწყობა - მისი საკუთარი საქმეა, მის სა-
 კუთრებას შეადგენს და არა ისე, უყურებდეს,

როგორც უცხო დაწესებულებას, რომელთანაც მიაქვს თავისი ნაწარმოები მისაყიდავად. ეს უკანასკნელი ფსიხოლოგიური განწყობილება ჰბადებს მუდამ უკმაყოფილებას, რადგან წევრს მაშინ უნდა მეტის გამოარჩენა სხვ საგან, მაშინ როდესაც საკუთარ საქმეში ის უნდა ცდილობდეს მეტი მოგების ამოღებას საკუთარი შრომის და საქმიან გაუმჯობესებისაგან. ამხანაგობა მას უნდა ისე ჰქონდეს წარმოდგენილი, როგორც თავისი საკუთარი შვილი. რომელიც იმდენად მეტს სარგებლობასა და სიამოვნებას მისცემს, რამდენადაც მეტი სიყვარულსა და აღზრდას შესწირავს. მაგრამ, ყველა ამისათვის საშუალებანი უნდა გამოიხატოს ხოლმე გამგებობა, როგორც ამორჩეულებმა და საგანგებოდ ამ საქმეზედ მიჩენილებმა და რასაკვირველია წევრებმაც არ უნდა მიაგდონ ჩვეულებრივად ყველაფერი გამგებობას და თვითონ მარტო თავისი გაინაღდონ. ჩვენი ყოველი საზოგადოება და საქმე სწორედ იმისაგან იჩაგრება, რომ ყველაფერს გამგებობის მიაგდებენ და შემდეგ დახმარების ხელს ან რჩევასაც აღარაფერს მიაწვდიან ხოლმე.

ჩვენ უდიდეს ყურადღებას იმითომ ვაქცევთ ამ მეორე მხარეს ამხანაგობისას და არა ვაჭრუღს, რომ პირველია დედა აზრიც და მიზანიც და თუ ეს მოხერხდა—მაშინ ვაჭრული მხარის კარგად და-

ყენება სულ უბრალო საქმეა. ხილი „ქართლისა“, როგორც პირველ საქიროების საგანი, ისევე როგორც ღვინო „კახეთისა“ თავისთავად გაიკვლევს გზასა, რადგან წინ წაუძღვება თავისივე ღირსება. მომავალში, თუ ამხანაგობა იხეირა და წევრები გულმოდგინეთ მოეკიდებიან ამ საქმეს აუცილებლად საქირო გახდება ან თვით ამ ამხანაგობის გაფართოვება იმ ზომამდე, რომ სოფლის ყველა ნაწარმოებმა იპოვოს იქ ადგილი და ბაზარი, ან შექმნას პარალელურად სხვა და სხვა ამხანაგობათა სოფლის სხვა ნაწარმოებთა გასასაღებლად. ქსელი ასეთი კოოპერატიული ამხანაგობებისა მჭიდროდ უნდა მოეფინოს მთელ ჩვენს სამშობლოს, რომ ბრძოლა არსებობისათვის გაგვიადვილდეს და ჩვენის ორგანიზაციით დავარღვიოთ ის მეტრის მედგარი იერიშები, რომელნიც დღეს-დღეისობით უნაყოფოთ არ ეხეთქებიან ჩვენს ზღუდეებს და გვაცლიან პოზიციებს.

ჩვენის აზრით, ახლო მომავალში პრაქტიკულად შესაძლებელი გახდება გაერთიანება ჯერჯერობით „კახეთისა“ და „ქართლისა“, რადგან მეტად ბევრი საერთო მხარე აქვთ როგორც ადგილობრივ მწარმოებელთა პირობებში, ისე მით უმეტეს ნაწარმოების გასაღებაში.

რ. გ.

მერვეკოვსკი და ჩაგრულ ერების ბედი რუსეთში

ამჟამად მხოლოდ რუსეთზე მინდა ვიფიქრო, მხოლოდ რუსეთზე და სხვა არაფერზე, სხვა არაფერზე. რუსეთში მყოფთა ერების და არსებულ ერების საკითხი თვით რუსეთის არსებობის საკითხია. მინდა ყველა ამ ერებსა და ერებს ვკითხო: როგორა გსურთ, გინდათ რუსეთთან იყოთ, თუ რუსეთის გარეშე? თუ გარეშე ყოფნა გინდათ, რადათ მოგუმარტამთ რუსებს შეველისათვის? თუ გარეშე ყოფნა არ გინდათ, მაშ დაიფიწყეთ ამ საშინელ წუთს თქვენი თავი, მხოლოდ რუსეთზე იფიქრეთ, თორემ არ იქნება რუსეთი და არც თქვენ იქნებით; რუსეთის გადარჩენა, თქვენი გადარჩენაა, რუსეთის დაღუპვა თქვენი დაღუპვაა. მინდა ვსთქვა, რომ არ არსებობს არც ებრაელების საკითხი, არც პოლონელების, არც სომხების, არც ქართველების, არც რუსინების

და არც სხვებისა, რომ არის მხოლოდ რუსების საკითხი. მინდა ეს ვსთქვა, მაგრამ არ შეიძლება. რუსი საზოგადოების ტრაგედიაა იმ სწორეთ ამაში მდგომარეობს, რომ არ შეუძლიან ეხლა ესა სთქვას.

რუსს საზოგადოების იდეალიზმი ერთა საკითხებში უძლეურია და ამიტომაც პასუხის გაცემა ვერ შეუძლიან.

ეს ებრაელების საკითხში უფრო მკაფიოდ გამოხატვის.

რა უნდათ ჩვენგან ებრაელებს? ზნეობრივი აღშფოთება? ის რომ ვცნათ ანტისემიტიზმის საზიზღრობა? მაგრამ ეს რა ხანია არის კიდევ; ეს აღშფოთება ისეთი ძლიერია და უბრალოა, რომ მასზე მშვიდი და გონივრული ლაპარაკი შეუძლებელი

ხდება. მხოლოდ ის და დაგვიჩივია, რომ ებრაელებთან ერთად ვიყვიროთ, გვიშველიეთო და აქი კიდევ ცა ვყვირიო.

მაგრამ მხოლოდ ყვირილი ძალიან ცოტაა. ჩვენ ეს შევიგნეთ და ამიტომაც ვიქანცებით, ძალა გველევა. ძალიან სამძიშოა, ტკივილებსა და სირცხვილს იწვევს. მაგრამ მიუხედავად ამ ტკივილებისა და სირცხვილისა, ჩვენ მაინც ვყვირიოთ, გავიძახიოთ, ვფიცულობთ ვარწმუნებთ ადამიანებს, რომ მელთაყ არ იციან, რომ ორჯერ ორი ოთხია, ებრაელები ისეთივე ადამიანები არიან, როგორც ჩვენ, რომ ებრაელები მტრები, მოლაღატეები არ არიან, რომ ებრაელები რუსეთის ალალი მოქალაქენი არიან, რომ ებრაელებს რუსეთი ჩვენზე ნაკლებ არ უყვართ, რომ ანტისემიტისმი რუსეთის სახეზე გამათახსირებელი ლაქაა.

ამ ყვირილთან ერთად არ შემძლიან რომ ერთი დამშვიდებული ახრიც არ გამოვთქვა: „იუდოფობობა“ და „იუდოფილობა“ ერთი ერთმანეთზეა გადაბმული.

სხვა ეროვნების ბრმა უარყოფა სხვა ეროვნების ბრმა დამტკიცებასაც იწვევს, ერთი მოწინააღმდეგის აბსოლუტურ „არას“ მუდამ მოპირდაპირის აბსოლუტური „ჰო“ მოსდევს.

რას ნიშნავს სიტყვა „იუდოფილი“ რუსეთში მაინც? ეს ნიშნავს იმ ადამიანს, რომელიც ებრაელების განსაკუთრებულ მოყვარეთ ითვლება, რომელიც ებრაელებში უფრო მეტს სიძარტლესა ჰხედავს, ვიდრე სხვა ერებში. ასეთ იუდოფილებად ვეჩვენებით ჩვენს ნაციონალისტებს, ჭეშმარიტ რუსს ადამიანებს, ჩვენ რუსი ადამიანები, არაჭეშმარიტები.

რა სულ ებრაელებისათვის ზრუნავთო? - გვეუბნებიან ნაციონალისტები.

აბა, როგორ არ ვიზრუნოთ ან ებრაელებზე, ან პოლონელებზე, სომხებზე, ქართველებზე, რუსინებზე და სხვებზე? როცა ჩვენს თვალწინ ვისმეს შეურაცხყოფას აყენებენ, ადამიანობა მოითხოვს გვერდი არ ავუქციოთ, უნდა ვუშველიოთ ან მაინც გვიშველიეთო, ვიყვიროთ იმასთან ერთად ვისაც შეურაცხყოფას აყენებენ. აი იმას ვაკეთებთ და ვაი ჩვენ, თუ ასე არ მოვიქცევით მხოლოდ იმიტომ რომ ჭეშმარიტი რუსები გავხდეთ, ადამიანები აღარ ვიქნებით.

ჩვენს გარშენო ეროვნულ საკითხების მთელი უღრანი ტყე აღიმართა და რუსეთის ცა ჩვენს თვალს მოაფარა. რუსეთში არსებულის ყველა ენების ხმამ რუსული ენა დაფარა. ეს ასეც უნდა მომ-

ხდარიყო. თუმცა არც ჩვენ გვაყრია კარგი, მაგრამ ისინი მაინც ჩვენზე უარეს დღეში არიან. თუმცა ჩვენც ნაკლებ არა გვტკივა, მაგრამ იმათ მაინც ჩვენზე უფრო ძალიან სტკივთ, მათი გულისათვის ჩვენ ჩვენი თავი უნდა დავივიწყოთ.

ამიტომაც არის, რომ ნაციონალისტებს ვეუბნებით:

— დადექით, ნუ ავიწროებთ სხვა ერებს, თუ გინდათ რომ უფლება გვქონდეს ჩვენს თავს, რუსები ვუწოდოთ, თუ გინდათ რომ შევძლოთ ჩვენი ეროვნული ადამიანური სახის გამოჩენა და არა მხეცურისა.

ავილოთ მაგალითად გინდ აი ეს ებრაელების საკითხი.

ამ საკითხს არამც თუ ეროვნული, სარწმუნოებრივი მხარეცა აქვს. იუდიანობა და ქრისტიანობა ორი პოლიუსია, რომელთა შორის როგორც ღრმა მიმზიდველობის ძალა არსებობს ისე ღრმა ჩამომაშორებელი ძალა. ქრისტიანობა იუდიანობიდან გამოვიდა, ახალი აღთქმა ძველი აღთქმიდან. მოციქული პავლე ყველაზე მეტად ებრძოდა ებრაელებს, მაგრამ მზად იყო თვით ქრისტესაც ჩამოშორებოდა, თუკი ეს სარგებლობას მოუტანდა მის ძმებს, ე. ი. ებრაელობას.

მიმზიდველობაზე შეიძლება ვილაპარაკოთ უკუგდებაზე კი არა. აბა როგორ შეიძლება ვეკამათოთ იმას, ვისაც ხმის ამოდების ნება არა აქვს? ებრაელების უუფლებობას ქრისტიანების დუმილი უპირისპირდება, ებრაელების გარეშე ძალ დატანებას — ჩვენი შინაგანი ძალდატანება.

— რა მიზეზით აეშალა ტკივილები ებრაელებს ს საკითხს სწორეთ ამ ომის დროსა? იმ მიზეზით, რა მიზეზითაც აეშალა ტკივილები ყველა ეროვნულ საკითხს,

ამ ომს გამანთავისუფლებელის სახელი ვუწოდეთ. ეს ომი ჩვენ შორეულების გასანთავისუფლებლად დაიწყო. შორეულები გვიყვარს. რათ გვეჯავრება მახლობლები? რუსეთის გარეთ გვიყვარს, რუსეთის შიგნით კი გვეჯავრება. ყველა გვეცოდება, ებრაელებს კი შეუბრალებლად ვეპყრობით.

თუ ასე მოვიქცევით კიდევ, აღარ დაგვიჯერებენ, ასე გვეტყვიან ერები:

— თქვენ მხოლოდ შორიდან შეგიძლიანთ სიყვარული. თქვენ სტყუით.

ჩვენ ხომ იმედს ჩვენს სამართლიანობის ძალაზე ვამყარებდით. ჩვენ გვინდოდა ძალა ჩვენი სამართლიანობით დაგვემარცხებინა თუ კიდევ ეს სურვი-

ინგლისის ჯარის წარმომადგენელი უმაღლეს მთავარ-სარდლის შტაბში.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ლი გვაქვს, მაშ ნულარ ვიცრუებთ, ნულარ დავი-სუსტებთ სიცრუით ჩვენ სამართლიანობას, ჩვენ გამარჯვების მომტანს ძალას.

გერმანელები გაიძახიან: მსოფლიოს დასაპყრო-ბათ ვომობთ, მსოფლიოზე უფლობისათვის ვომობ-თო, და სწორედ ისე იქცევებიან რასაც ამბობენ. ჩვენ თუ ვიძახით, მშვიდობიანობისადვის ვომობთო, მსო-ფლიოს განთავისუფლებისათვის ვომობთო, უნ-და ვასრულებდეთ კიდევ.

რუსულ ენაზე მსოფლიო და მშვიდობიანობა ენით ერთნაირათ გამოითქმის. მხოლოდ განსხვავება იმაშია, რომ მსოფლიო (миръ) წერტილიანი „ინით“ (и) იწერება და მშვიდობიანობა (миръ) კი უბრალო „ინით“ (и). გერმანელები „ინს“ წერტილს უსვამენ. ნუ თუ განსხვავება მარტო იმა-ში უნდა იყოს რომ ჩვენ სიტყვა მშვიდობიანობა უწერტილო „ინით“ გამოვთქვით ხოლმე. ჩვენ მარტო სიტყვით კი არ უნდა განვსვავდებოდეთ მტრისაგან, არამედ გულითაც. ისე უნდა მოვი-ქცეთ, რომ ერებმა გაიგონ რის გულისათვისაც ვომობთ, მსოფლიოზე უფლობისათვის, თუ მსო-ფლიოს განთავისუფლებისათვის, მაშ მოდით ეს ებრაელებიდან დავიწყეთ.

მაგრამ დეე, შევიწროებული ერებიც ნუ დაი-ვიწყებენ, რომ თავისუფლებას მარტო თავისუფალ რუსის ხალხის წყალობით მოიპოვებენ.

დეე ებრაელებში ნუ დაივიწყებენ, ხომ ებრაე-ლების საკათხი რუსის საკათხიც არის.

გიგოს გაზეთი

თბილისში ორშაბათ დილა ისე არ გათენდება, რომ ახალი ჭორი არ გამოცხვეს რამე და ეს ჭორი, უეჭველად უნდა „თემის“ რედაქციაში იზილებო-დეს. გუნდებს თვით ბნი გრიგოლი ამოიღებს ხოლმე და „თემის“ ფურცლებს ცხელ ცხელი ლა-ვაშებივით აბნევს ქვეყანაზედა.

ვინ არის პატრონი.

რას დაგიდევს „თემი“, თუ მისი ცხელ ცხელი ამბავი ყოველთვის ჭორია, ოლონდ კი ყველას და-ასწროს, ყველაზედ ადრე მან ამცნოს ქვეყანას ვისივე სიკვდილი ან ნათლობა, ყველაზედ ადრე გამოიტროს სახელოვანი თუ უცნობი მწერალი, ყველაზედ ადრე იუგოს ანდერძი ან აღმოაჩინოს „კიდევ ერთი გენიოსი“, და სხვა და სხვა.

ასე ერთ დილას იჯდა ბ-ნი გრიგოლი და რაღაცას ყური მოჰკრა, არც აცია, არც აცხელა და გამოაცხო: „მაისიდან თბილისში გამოვა ახალი ქართული ყოველდღიური გაზეთი. მონაწილეობას იღებენ: მიხ. მაჩაბელი, პართ. გოთუა, კონსტ. თუმანიშვილი და ახალგაზრდა მწერალნი „კლდის“ მიმართულებისა.“

რამდენჯერ გვითხოვნია „თემისათვის“ თავი დაგვანებოს მაგრამ მაინც წავა-წამოვა და გადაიჩინება ჩვენ „კლდეზედ“.

უზრუნველ ქართველის დღიურიდან

(კვირიდან კვირამდე)

ნაცარა.

P. S. ახალი ამბავი. როგორც გავიგეთ ახლო მომავალში თბილისში გამოდის ახალი რუსული გაზეთი. გამომცემელად იქნება ცნობილი ალექსანდრე ჯაბადარი, თანამშრომლად არა ნაკლებ ცნობილი სარკის კაკაბაძე, ჟილბლაზად — ცნობილი ალექსანდრე ყანჩაველი, ახალ ამბების მცხოვრებელად — ცნობილი გიგო დიასმიძე. როგორც ხედავთ შეყრილა თბილი, მაგრამ... კომპანია. რედაქტორად ასახელებენ ცნობილ დუბროვსკის, რომელიც უეჭველია მოპყოლია მათში... по недоразумѣнiю.

ნ—ა.

საფრანგეთის ჯარის წარმომადგენლები უმაღლეს მთავარსარდლის შტაბში.

ლითს ჩვენა ვხედავთ, თუნდა ქუთაისის ქართულ გიმნაზიის ცხოვრებიდანაც: იქაურ ერთ მეშვიდე კლასის მოწაფეთაგანს იმდენად პროგრესიულად განუვითარებია... გრძობა-აზროვნების სიფაქიზე თუ თუ არა, მუშტი მაინც, რომ აღიზნება თვისივე სათნოანი, ყველასაგან პატივცემული, აღმზრდელი მასწავლებელიც კი... და ამით საისტორიოთ უკვდავ უყვია თავისი თავი. ამიტომაც, რა გასაკვირველია, თუ აღნიშნული ჰეროსტატე — მოწაფე მიუწვევია, დიდი სასყიდლის გაღებით, პეტოგრაფის ზოოლოგიურ ბაღს...

ზოოლოგიურ ბაღების ტიპებს რომ, ღვთის წინაშე, საკმაოდ იძლევა ჩვენი უბადრუკი ცხოვრება, ამაში დარწმუნდება ყველა ის, ვინც კი დააკვირვებია, სხვათაშორის, ჩვენებურ კლუბებში მოსიარულეთ: მხედველობაში რომ არ მიიღოთ მუშტი-კრივი, რამაც უკვე მოქალაქობრივი უფლება მიიღო ზოგიერთ ამ „კულტურულ დაწესებულებებში“, — თქვენ იქ მრავლად შენვდებით ისეთს, საბატო ხანში შესულ მანდილოსანთ, რომელთაც, თუ რამ ოჯახში ნივთი ჰქონია დასაგირავებელი, მზრუნველობით ჩაუბარებია ღომბაოდისათვის და, ღამის ორ საათამდე, დაჟინებით ჩაპირკიტებს ციფრებიან ქალაღდს და ამაოდ, სულის სიმწარით, ელის, ხუთი ღობითს ერთ რიგზე განწყვირებით, მოიპოვოს ცათა სასუფეველი თუ არა, ამ ქვეყნიურად სახარჯავი გროშები მაინც.

გროშების „ბრავლად“ შექმნის სურვილი ჰქონიათ აგრედვე კახეთის რკინის გზის მესვეურთაც, რომელთაც აღნიშნული გზა გაუყვანიათ: იოლად სახელდახელოთ, ქართველთა უზრუნველობით: რელსები დაუწყვიათ, ზოგან ფხვიერ ადგილზე და ზოგან ჰაერშიაც კი ჰკიდიათ. — ეტყობა იმ მოსახრებით უხელმძღვანელებიათ, რომ უფიქრიათ: მოგზაურები, ერთხელაც არის, ქებურიასი არ იყოს, თანამედროვე ტექნიკის განვითარებასთან ერთად, ფრენას ისწავლიან და მგზავრობის დროს, სადაც ადგილ-ადგილ გზა გაუუქმებული და სახითათო იქნება, — იქ გადაფრინდებიანო... რაც შეეხება საქონელ-ბარგის გადაზიდვას, ვინაიდან მათი ფრენა ძნელი მოსალოდნელია და ამასთანავე დიდ „ხლათორთსაც“ მოითხოვს, — დაუწყებიათ იმათ გადასატან ხარჯათ, ბევრით იმაზედ ზედმეტი ფასი, რასაც აქამდე ჩვენებური მეტრნეები ახდევინებდნენ. ამას გარდა, იმ გზის მოძრაობის უფროსს ბ. პ. მაქავარიანს, მეტის

და რომ ჩვენი ცხოვრება მართლაც ჯეროვანის პროგრესით წინ მიიწევს, ამის უტყუარ მაგა-

ინგლისელთა ჯაგშნოსნები დარდანელის სრუტესთან.

ბეწნა მუდარით, ხმა და თვით ცხოვრების ინტერესიც კი დაჰკარგვია, მაგრამ მაინც ვერაფერს გამხდარა და ვერ დაუნშინებია საჭირო რიცხვი გზაზე მოსამსახურეთა; ამიტომაც ამ გზაზე, ერთი სადგურიდან რომ გადის მატარებელი, თან მიჰყვება სადგურის უფროსი, ტელეგრაფის მოხელე, „კანტორჩიკი“, მვისრე და სხ. მეორე სადგურზე დასახვედრად და უმალ გასაცილებლად. . ერთი სიტყვით ამ გზაზე ნამდვილი „ნაციონალური კომერცია“ გამეფებულია.

ყველა ამისდა მიუხედავად, მაინც გულს ნუ გაიტეხ მკითხველო: თუმცა ჩვენ საზოგადოებრივ ცხოვრებას ჯეროვანი სიცხოველე აკლია, მაგრამ,

გაღლილვის თქმისა არ იყოს: „მაინც ბრუნავს!“, — მაინც აშკარადა სჩანს, რომ ჩვენმა ხალხმაც საღათას ძილს თავი დააბწია და ქვეყანასა და ცხოვრებას თამამად უძახის: „მეცერთ კაცად უნდა მიწამოო!“... ნათქვამის საილი ესტრაციოთ, მე აქ უმალ მინდა გავიხსენო ჩვენი მეფე-მგონის—აკაკის გარდაცვალება, რომელმაც თვისი სიკვდილითაც, ახალი სიცოცხლე შვა!.. მე მინდა, აგრედვე, გავიხსენო სიტყვის ჯადოსან ივ. გომართელის მუსიკალური სიტყვა-სიმღერა... მე მინდა ამ გახსენებით ერთხელ კიდევ დავსტკბე და... მაგრამ ჩუ! მგონი რედაქტორიც მოდის... მაშ ნახვამდის, მკითხველო!..

გ—ი ახ—ელი.

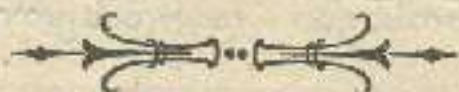
გ ე ღ ი

მახსოვს, ტბის პირად ვოცნებობდით დღის დასასრულსა, — ერთ-ერთს სიამით ვუამბობდით წარსულის ზღაპარს .. ჩვენ წინ მინდორზე ყვაფილები გადაშლილიყო და ლერწმის რტოებს ცეცქი სიო ევლებოდა გარს... კრცელ ოკეანეთ გადაშლილი ცის დასავალი ვით სხივთ კოცონი აღისფერად იღებებოდა., ლურჯს ნისლის ზოლი მოხვეოდა თოვლიან მწვერვალს, საღამო იყო., არეს მწუხრი ეფინებოდა.. ოჰ, ვით სიცოცხლით და ვითარის იღუმალეებით იყო აღსავსე იმ საღამოს ირგვლივ ყოველი.. თითქო ბუნების მინაზებულ სახეში კრთოდა ვით უკვდავება ციურ მადლთა უხვად მთოველი.. უცბად სადღაც შორს ტბის სიღრმეში ამღერდა გედი. ამღერდა გედი და გაისმა მწუხარე ხმები.. — იქნებ სიცოცხლეს სამუდამოთ ესალმებოდა, —

იქნებ სიკვდილმა შეახო მას მსახერალი ფრთები!,,
 ნელი შრიალით აქვითინდენ ლერწმის რტოები, —
 ზვი-თნი შეირხნენ და ატოკდა ტბა მივერცხილი,,
 ახ! ვის შემშურდა ნორჩი გედის ლილი სიცოცხლე, —
 ნეტა ვინ ჩასცა სასიკვდილო მკერდში მახვილი?..
 ჩუმი, წყნარი და სევდიანი იყო საღამო...
 ღამის ბურუსში ინთქმებოდა შორი ტყე ველი,,
 ვარსკვლავთა ხომლი ციმციმებდენ ცის კამარაზე, —
 იყო სიჩუმე და ღუმილი დაურღვეველი!

ვ. გორგაძე.

სხვა და სხვა ამბები

(ჟურნალ-გაზეთებიდან)

★ **უიაფერერის დაზიანება.** გერმანიის წყალ-ქვეშა ხაზმა ძლიერ დააზიანა ინგლისელთა უზარმაზარი ტემი „უიაფერერი“, რომელსაც 9,500 ხატა წყალწვევა აქვს. ტემი ბუქსირებით, როგორც იყო ვვანსტონში, მი-
 იუფანეს.

★ **გერმანელები ავსტრიაში.** შეკავების გა-
 ხეთების სიტყვით გერმანელებმა დიდძალი ჯარი გადა-
 იუფანეს ავსტრო-უნგრეთში. ცხადია, საშხედრო მოქმე-
 დების ცენტრი მალე კარმატები გახდება.

★ **რუმინია და გერმანია.** როგორც ირგებოდა,
 თურმე რუმინიას დიდძალი ზური გაუტანია რუსეთიდან
 გერმანიისთვის. რუმინიის სახელმწიფოს თანხამ ამ ვაჭ-
 რობის გამო 242 მილ. ფრანკით იმატა.

★ **დარდანელს ამაგრებენ.** მას შემდეგ, რაც
 მოკავშირეებმა იერიში მიიტანეს დარდანელის სრუტის
 გასარდგევად, უველანი დარწმუნდნენ, რომ სრუტის ზღვით
 ადგა უფუად შეუსდებელია აუ დესანტი არ მოახდინეს
 და ხმელეთით არ დაეხმარებინა. ეს ოსმალებმაც შეიგნეს
 და წინასწარ გამზადებინ კიდევ. სასოსისა და დისლანე-
 ლის შუა მათ მრავალი სიმაგრეები აუგიათ, რომ დესანტს
 ხელი შეუშალონ.

★ **„მეჯიდიეს დაღუპვა“.** ადესაზე თავდას-
 ხმის დროს დაიდუმა ოსმალითა კრეისერი „მეჯიდიე“.
 უკანასკნელ ხანებში ბევრს დაზარაობდნენ ოსმალების
 სილატაკზე, შიმშილთაზე, ხელთ გემების შესახებ
 უველანი დარწმუნებულნი იუენენ, რომ დაზიანებულნი არა-
 ან, მას თან ქვა-ხახშირი არა აქვთო, ან და თუ აქვთ,
 ისიც მეტად დაბალი ხარისხისა, რაც მალეჩებს აფუჭებს-
 სო, მაგრამ... სინამდვილემ სხვა აღმოაჩინა: ოსმალითა

გემები თამამად დაესხნენ ქალაქს და ქვა-ხახშირით და-
 ღუპულ „მეჯიდიეზე“ ძვირფას ანტრადიტიდან შესდგე-
 ბოდა... (ბ. ვ.)

საზოგადოებისადმი

ამ ახლო წარსულში ქართ. კულტ. მოუკ. საზოგა-
 დაებას დამავალა აკაკის ფრცვლი ბიოგრაფიის შედგენა.
 კარგა ხნის მოთქმების შემდეგ ვივისრე ეს შიშიუ საქ-
 მე სისრულეში მოვიუყანო, მაგრამ ერთის ბირობით კი:
 თუ თვით საზოგადოება შემიწეობს ხელს. მოგეხსენე-
 ბათ, თუ ჩვენი ინტელიგენციის ზრდისა, განვითარების-
 სა თუ ჩვენი სოციალურ ცხოვრების ისტორია შეცხრამე-
 ტე საუკ. რა შიშიუ ნაბიჯით მიდის შესწავლის მხრით.
 დღესაც, როდესაც ამდენი ჟურნალ-გაზეთთაბა გვაქვს და
 ინტელიგენტი ძალები მრავლად შეგვეძინენ, ჩვენ მხო-
 ლოდ მომზადების ხანაში ვართ და ველოთ ძლიერ ბი-
 რაფების გამოჩენას, რომელიც შესძლებს ამ კარდამავალ
 ხანის შესწავლას. გ.ცხრილვას და მეცნიერების ახალი
 მეთოდითა გაშუქებას. თქმა არ უნდა, აკაკის ბიოგრაფიან
 და მის თხზულებათა სწორი გარჩევაც. მაშინ მახდება.
 მანამდე კი ჩვენ შეგვიძლიან მასალების კლასიფიკაცია
 მოვახდინოთ. ეს კი არც ისე ადვილია, აკაკის ბიოგრა-
 ფია, მის თხზულებათა ქრონოლოგიურად გარჩევა ეს
 მთელი მეცხრამეტე საუკ. მეორე ნახევრის აღწერილობა
 იქნება, ვინაიდან აკაკი და ხსენებულნი ხანა ერთ-ერთის
 ეკვივალენტები არიან? უველან ეს მოითხოვს დიდ დროს
 და მეტად ფრთხილ მუშაობას. ამიტომ მივმართავ უვე-
 ლას, დაძებმარონ ამ შიშიუ საქმეში. აკაკის თანამედრო-

გუთა უოველი რჩევა, მიწერ-შაწერა, საბუთები დიდის მადლობათ იქნება მიღებული და შემდეგ დანაშრდი გადაეცემა ქართ. ეთნოგრ. საზოგადოებას, ან და იქ, სადაც ავტორნი მიმითითებენ. უოველგვარი მასალა გამოიგზავნება „კლდის“ რედაქციასა ჩემს სახელზე, გაბანთ შესახვევი, № 3.

მატივისტებით დავით კახრაძე.

P. S. უმარჩილესად ვთხოვ ქართულ ჟურნალ-გაზეთობას და „ხავ. ზაკ.“-ს ეს წერილი უნდა გადაეცემა დაბეჭდონ.

დ. კ.

ძეგლზედ წასაწერი „ლექსი“

(მატიანა ამბავი)

I

ამ რამდენიმე კვირის წინაღ შემთხვევით მომიხდა ერთ ოჯახში გადა ვალიერება ძველის ძველი ქალაქებისა. ვიმედოვნებდი მეპოვნა მათ შორის რაიმე შესანიშნავი სიგელ გუჯრები. იმედი არ გამიტრუვდა. მართალია, სიგელ-გუჯრები ვერ აღმოვაჩინე, — შეიძლება ვინმე სხვამ ჩემზედ წინ ამოკრიბა ისტორიისათვის გამოსადეგი და საჭირო სიგელ-გუჯრები, რაც უმეტესად უნდა ყოფილიყო ამ ძველადვე განთქმული და შესანიშნავი ოჯახის ნაშთ ქალაქებში — მაგრამ რაც მე აღმოვაჩინე ამ ქალაქებში იმას თვისი მნიშვნელობით ვერა სიგელ-გუჯრები ვერ შეედრება. და თუ არ ჩაუვარდათ ხელში წინანდელ მკვლევართ ჩემგნით აღმოჩენილი იშვიათი საბუთი, უნდა ვიფიქროთ, რომ იგი მათი ჩხრეკის დროს არ ერივა ქალაქებში, რადგანაც შემდეგი დროის ნაწარმოები და ნაშთია.

ქვემარტად დიდი დანაკლისი იქნებოდა სამშობლო ისტორიისათვის, თუ ბედნიერი შემთხვევით არ აღმოვაჩენდი ამ გარეგნობით პაწაწა, ხოლო შინაარსით დიდ მნიშვნელოვან ქალაქს და გამოუმხვევებელი დარჩებოდა იგი.

აი ეს ისტორიული ნაშთი:

„სანამ ვიყავ ვიქვიდე დრო ვატარე: რაც მებადა, სულ გავყიდე და შევქამე. მოკვდი და ჯავრი თან წამყვა, რომ სასაფლაოს გაყიდვაც ვერ მოვასწარ“...

და შემდეგ ამისა გაგრძელება:

„ჩემო შემკვიდრენო, დიდი და სიდავიდარაბო ანდერძით მე თქვენ თავს არ შეგაწყენთ. მოკლეთ ჩემი ანდერძი და მტკიცედ უნდა შექსროლოთ იგი. ჩემს ძეგლს, რომლის დადგმასაც ჩემს საფლავზედ მე თქვენ ვალადა გდებთ „ეს ლექსი“ წააწერეთ უცვლელად და უნაკლოლოდ; და მის ქვეშ აღნიშნეთ ჩემი ვინაობა და წელნი, თვენი და რიცხვნი ჩემი დაბადებისა და გარდაცვალებისა“.

აი ეს არის მთელი შინაარსი ჩემგნით ნაპოვნი ქალაქისა.

განსვენებული ანდერძის დამწერი, როგორც პირველ სტრიქონებიდან ვტყობულობთ, ცდიდა მთელი წარწერა ლექსად გამოეყვანა და „ლექსადაც“ უწოდებს ანდერძში თვის ნაწარმოებს. მოლექსოების ნიჭი კი ეტყობა, როგორც ამაში ყველა დარწმუნდება. მაგრამ შეიძლება სწორედ მაშინ მოუახლოვდნენ სიკვდილის წუთნი, როცა დაიწყო „ლექსის“ წერა და ვერ მოასწრო მეორე ნახევარიც „ლექსისა“ შეემუშავებინა და დაემთავრებინა პოეტურად. ალბად შეეშინდა, რომ ის, რაც პროზად უნდა დაეწერა, არ დარჩომოდა და უწერავი.

არ ვიცი ვინ როგორ შეხედავს ჩემს მოსაზრებას; ხოლო ჩემი შეურყეველი მოსაზრებით კი ძეგლზედ წასაწერის შემთხვევლს ეტყობა უმეტესი ზედ გავლენა შემდეგი თქმულებისა სახალხო გმირზედ:

„სანამ ვიყავ, მღევი ვხოცე, ჩემზედ მტერი არ ვახარე; ჯავრი ჩამყვა ბაყბაყ მღევის, — ვწუხარ, ვერსად მოვასხელე“.

არამც თუ უსაფუძვლოა ასეთი ჩემი დასკვნა, მართალია განსვენებული საუკეთესო კერძო სასწავლებელში იყო პირველად ნასწავლი, კარგად მომზადებული შევიდა გემნაზიაში და მკობზე კლასამდის მიადწია კიდევ, მაგრამ იგი სრულიად არ ეჯანებოდა არც წიგნების და არც გაზეთების კითხვას, როგორც გემნაზიაში ყოფნის დროს, ისე გემნაზიიდან გამოსვლის შემდეგ — ეგ სულ მოკლილი უსაქმური ადამიანის ხელობა არისო ძრიელ ხშირადაც გამოსთქვამდა ხოლმე წუხილს მაზედ, რომ შეიძირვა წელიწადი მოსცდა და ტყუილ-უბრალოდ და კარგა ამოდენა დრო სწავლაში ხოლო როცა მოკლილი იყო, ე. ი. როცა არა ქეფობდა ან მოსასვენებლად ემზადებოდა, მისი ერთგული ნინია შეაქცევდა მას ზღაპრებით, მომეტებულ ნაწილად

კი იმ სახალხო გმირზედ, ვინც სიკვდილის შემდეგაც კი ემუქრებოდა ბაყ-ბაყ მდევს, როცა მოზღაპრე იწყობდა: „სანამ ვიყავ, მდევნი ვხოცე“ და სხვა. განსვენებული, უკვე თვლელმაში წასული, უცბად გააბრიალებდა გმირულს 'იძლიერით' და სისატიკით ანთებულ თვალებს. ვაჟკაცურად გაიქნევედა მარჯვენა მუშტს და წამოიწახებდა „ვუ“...-ს

II

ნათქვამია — გარდაცვალებულზედ ან ნურაფერს იტყვი, ან თუ იტყვი, კარგის მეტს ცუდს ნუ იტყვიო. მეც ვასრულებ ამ თქმულებას და მინდა განვუზიარო სხვებსაც მხოლოდ ის, რაც რომ კარგი ვიცი განსვენებულის შესახებ. ეს კი არის, რომ თუნდაც გულს მოდგინედ დავარკვიოთ მთელი სიცოცხლე განსვენებულისა, ნარკვევში არაფერი მოპყვება ისეთი, რაც ჩირქსა სცხებდეს მისს სახელს. თორემ სხვა მრავალი მისი ნაცნობთაგანნიც დამემოწმებიან ამაში. რა დიდი ხნის მიცვალებული იგი არის—გუშინ არ იყო, რომ ისევ ჩვენ შორის ტრიალებდა!

განსვენებულის სახელისა და გვარის აღნიშვნა, როცა იგი ამჟამად აღარ არსებობს და თვითონაც არ დაასახელა ანდერძში თვისი ვინაობა, მეტად მიმაჩნია. არსებობენ მისი მოქმედებანი და შედეგნი ამ მოქმედებისანი, რაც უფრო ძვირფასია ჩვენთვის და რაც იქნებიან კიდევ მარადის ცოცხალნი და სამშობლო ისტორიას შესძენენ არა ერთსა და ორს ძვირფას ფურცლებს.

კიდევ კარგი, რომ დროზედ შეიგნო განსვენებულმა თვისი მოვალეობა და არ მოუხდა უფრო მეტი დროს ტყუილ-უბრალოდ დაკარგვა.

„არა, ჩემი ამოდენა მამულ-დედული აქ უბატრონოდ და მოუვლელად ეგდო, მე კი იქ მამდგომოდნენ და მახეპირებდნენ; თუ რა ხალხი ცხოვრობს ამერიკაში, ინდოეთში, აფრიკაში; რომელ ხემწიფეს ვისთან, რა დროს და რაზედ მოუვიდა ჩხუბი და შეფოთი და სხვა ამისთანები. რა სულელი უნდა ვყოფილიყავი, რომ ამაებზედ მეტეხნა თავი. თუ ჩემთვის სიკეთე უნდოდათ, გამაგებინებდნენ ის უკეთურები, თუ რამდენი მქონდა ან—მთა, ან ბარი—ან ტყე, ან მინდორი; როგორ მომეველო მამულისათვის, როგორ მომეხმარებინა ყმა და მამული, ან როგორ გავმკლავებოდი მომიჯნავეებს და მოძმეებს—აი ეს რომ ესწავლებინათ, ბაშუსტა მადლობელიც ვიქნებოდი! და აღარც იმოდენა დრო დამეკარგებოდა უსარგებლოდ. ერ-

თიც ვნახოთ თვითონ მე ჩემთავად არ გამომეჩინა უნარი და გამჭრიახობა ასე წესიერად რომ მოვაგვარე ყოველი მერი“ — ხშირად იმეორებდა ხოლმე განსვენებული ამ სიტყვებს სიკვდილს წუთამდე.

განსვენებულმა—რაკი მოზრუნულმა სასწავლებლიდამ—თვისი მოქმედება ნაყმევებიდამ დაიწყო. მართალია ბატონ — ყმობა კანონიერად მოსპობილი იყო და იყვნენ მხოლოდ დროებით ვალდებულნი გლეხნი, მაგრამ მემკვიდრეობითი თვისებანი მებატონისა შეუდარებელი სახით იყვნენ განსვენებულში განვითარებულნი. ამისთვის მისი მოპყრობა და მოკიდებულება ნაყმევებთან ბევრად ატფრით განირჩეოდა კანონიერ ბატონყმობის დროიდგან. დარბევა—დაწიოკება განსვენებულის ნაყმევებისა ნადელის ფულების აკრეფაში ახლაც ისევე იყო მსვლელობაში, როგორც ბატონ-ყმობის დროს რათ უყვარდა ისე თავისი „ნინია მოჭრაფი“, თუ არა ერთგულობისა და თავ გამოდებისათვის ნადელეების აკრების დროს. განა სხვა ვინმე ნინიას გარდა მოიგონებდა ასეთ უებარ საშუალებას: „ხვალ შუადღემდის ყველამ უნდა ჩამაბაროთ ნადელების ფული უკლებლივო—გამოუცხადა ნინიამ ნაყმევებს. შესრულდა ვადა. არავინ სჩანდა. მაშინ ნინიამ დაიწყო რბევა თვით უღარიბესი ნაყმევიდგან, შევიდა ნაყმევის ქობში! ბევრი ეძება ეპოვნა რაიმე ნივთი. მაგრამ ვერაფერი იპოვნა გარდა პატარა ყურთან ქვაბისა, რომელიც საკიდელზედ იყო ჩამოკიდებული და იხარშებოდა შიგ ლობიო ნარევი ხორბალი—ამას უნდა გაეწივნა პურის მაგივრობა შიმშილისაგან ნამტირალევი ნაყმევის ბავშვებისათვის. ნინიამ ბევრი აღარ იუოყმან, ჩამაიღო საკიდლიდამ ქვაბი, მოაქცია პირქვე მინახედ ხორბალი, ქვ ბიკი გადასცა მხლებლებს დუქანში დასაგირავებლად წაელოთ. მოპყვა აქედგან და ყველა ნაყმევის სახლიდგან, ვინც ფული არ ჩააბარა, რაც რამ კი ხელ ჩასაკიდი იპოვნა,—ან სპილენძეულობა, ან ქვეშაგები, ან ტანისამოსი სულ სოფლის დუქანში მოაქცია და დაუგირავა ნედუქნეს. ნინიას ამნაირმა მოხერხებამ თავზარი დასცათ ნაყმევებს. თითქმის გველის ხვრელში გაძვრნენ ყველანი, რომ საჩქაროდ ეშოვნათ ნადელის ფულებიცა და გირავნობის გამოსასყიდიც. ეს უკანასკნელი ნინიას გასამრჯელს შეადგენდა.

როცა განსვენებულმა მიიღო მთლიანად და უნაკლულოდ ნადელის ფულები, ნიშნად მადლობისა და ქებისა შუბლზედ აკოცა ნინიას. ეს იყო და ეს, ნაყმევებმა შეიტყეს, რომ ნინიასთან ხუმ-

რობა არ გამოდგებოდა. მათ მტკიცეთ შეიგნეს თავისი მოვალეობა და ნინიასაც ძრიელ იშვიათად უხდებოდა მიემართნა გამოცდილ საშუალებებისათვის — ისიც მაშინ, როცა უკიდურ გარემოებაში ჩავარდებოდა რომელიმე ნაყმევი.

III

ფულებით ჯიბე გატენილი და დიდი ამაღლის თანხლებით ყელმოდერებული გაუდგა განსვენებული სამაზრო ქალაქის გზას. მხოლოდ, ცოტა არ იყოს, გულმა ფანქალი დაუწყო, როცა მიუახლოვდა ქალაქს. არც გასაკვირველი იყო მისი გულის აუტანცქალება, რადგანაც პირველად ემხადებოდა სამოქმედო ასპარეზზე გამოსვლას და სიფრთხილე საქირო იყო.

„თუ პირველადვე არ ვისახელე თავი — გამოუტყდა განსვენებული თავის ერთგულ ნინიას — და წავიბოროძიკე, მთელ სიცოცხლეში შერცხვენილი და თავმოქრილი დავრჩებიო“.

სხვა უიმისო როდი იფიქრებდა თავისი ღირსების დაცვაზედ. მოუსახრებლად და აჩქარებით შეუდგებოდა საქმეს და შესაძლებელი იყო სასტიკად დამარცხებულიყო პირველსავე გამოგზავნაზედ სამოქმედო ასპარეზზედ. ბოროძიკის ასაცილებლად წინაღვე შეუდგა განსვენებული თავდარიგს. ჯერ არც კი ჩაეყო ჯიბეში ხელი ფულების ამოსაღებად, რომ მთელი წლის შემოსავალი მინდვრებისა და ვენახებისა მიჰყიდა ერთ-ერთ მოვაჭრეთაგან, რომელნიც ხელს უმართავდნენ ამისთანა „გაჭირებულ ხალხს“. როცა ეს ფულებიც მიუმატა უკვე ჯიბეში მყოფ ნადელების ფულს, მხოლოდ მაშინ შეუდგა მოქმედებას.

მეზურნე გევდოს თავისი დასით სიზრმადაც არ ენახა ის, რაც განსვენებულმა ცხადად აჩვენნ როცა გევდოს მიაკრავდა შუბლზედ ოცდა ხუთ-ხუთიან მანეთიანებს, დანარჩენ მისს ამხანაგებსაც არა სტოვებდა უყურადღებოდ — მათ შუბლებსაც დაამშვენებდა ხოლმე წითელ-წითელი ქაღალდებით და თანაც დაატანდა: „რასაცა გასცემ შენია, რაც არა დაკარგულიო, უთქვამს ჩვენს ძვირფას პოეტსაო“. არა ვიცი ს ვა რამეც ჰქონდა შესწავლილი „ძვირფასი პოეტის“ ნაწარმოებიდგან, თუ მართო ეს სიტყვები გაეგონა შემთხვევით სადმე.

ასე გამარჯვებით დაშეშხიანად გადასდგა განსვენებულმა პირველი ნაბიჯი სამოქმედო ასპარეზზედ.

ეს იყო და ეს. განსვენებულს არ დაუყრია

არასოდეს ფარ-ხმალი; არ დაუტოვებია იგი ასპარეზი თვით სიკვდილის დღემდე. მისი ჯიბე ყოველთვის ღია იყო და როგორც გულუხვად ჩადიოდა შიგ ფულები, ისე დაუზოგველადვე ამოდიოდა იქიდან.

განსვენებულს უფრო უადვილდებოდა დაუზოგველად ამოღება ფულებისა ჯიბიდან, ვიდრე გულუხვად ჩაწყობა მათი ჯიბეში; ცოტა არ იყოს უძნელდებოდა ეს: რადგანაც ნადელის ფულების აკრება და მომავალი მოსავლის გაყიდვა ერთხელ მეტად არ შეიძლებოდა წელიწადში. ეს გარემოება ხანდისხან ძლიერ შეაფიქრიანებდა ხოლმე განსვენებულს. მაგრამ განგებამ შეიბრალა იგი, თუ სხვა რამ შემთხვევის ბრალი იყო, მრავალი მუშტარი მოაწყდა მას აუარებელ მამულ-დედულსა. „როგორც თაფლს ფუტკარი, ისე დამეზვია მამულის მუშტარიო“ — იკვებოდა ხოლმე განსვენებული თავის სწორ-ამხანაგებში.

თუ როგორ ფასებში ან როგორის წარმოებით ჰყიდდა განსვენებული — ამას შევიტყობთ მისი საუბრიდგან ერთ გლეხთან — მისსავე ნაყმევთან.

— ბატონო, ეგ როგორ გვიყავი, რომ მთელი ჩვენი გასადევარი და მინდორი, რომლითაც სულს ვიბრუნებდით და ვცხოვრობდით მამა-პაპიდგან, ახლა სხვას მიჰყიდე და გაუბოძე.

— რაცა სჭამეთ აქამდის ის კი არ გეყოთ, რომ შემდეგშიაც არ მეჭმევინა თქვენთვის!

— რა ვჭამეთ, ბატონო, მუქთად ხომ არ გვიხმარია, ფასს ღალას გაძლევდით ყველაფერში.

— სად თქვენგან მოცემული და მწვადივით შექმული ღალა და სად ერთიანად აღებული მამულის ფასი!

— ჩვენ კი არ გაძლევდით ერთიან ფასს? ბარემ ჩვენთვის მოგეყიდნა, თუ გაყიდვა იყო!

— რა ფასს გაძლევდით მერე თქვენ? რასაც თქვენ დღიღრში გაძლევდით, ოთხი იმდენი სხვამ მომცა და დასაბმელი გიყო არ ვიქნებოდი მაშინ, რომ მე ამაზედ უარი მეთქვა და თქვენთვის მომეყიდნა ნაკლებ ფასში!

— ჩვენ სხვა ვართ და სხვა სხვაა. ჩვენ შენი ნაყმევი და მეზობლები ვართ და შენ კი ვილაც გადმოცვენილ ურიასა და უტიას გადუყარე ის ძვირფასი შენი მამული და ჩვენი საკუთვნო მინდორ-გასადევარი.

— ჩემი მეზობელიცა და მოკეთეც ის არის, ვინც მე მომეტებული ფული მომცა და მასარგებლა.

16. 125

768

— აბა მაშ ჩვენ რაღა უნდა ვქნათ. თითო მტკაველა ნადელების ანაბარას რომ დაგვტოვეთ — ხომ ამოვიხრჩენით შიგ!

— მაგაზედაც მე ვიღარდო? რა ჩემი საქმეა ამოიხრჩობით, თუ იცოცხლებით!.. თუ არა და ვისი ბრალია? თქვენ რომ წინაღვე გეფიქრნათ, ცოტაოდენი მოგემატებინათ და ფასიც ნაღდათ ხელში ჩაგებარებინათ, სანამ ამისთვის ხელსაყრელი მუშტარი გამომიჩნდებოდა, თქვენი ხელიდამ არ წავიდოდა ეგ თქვენი გასადევარი.

IV

გასასვენებელი მიეჩვია ერთიანი ფულების აღებას მამულების გაყიდვაში და, როცა მთელი თვისი მამულები დააბინავა სასურველად, — ჩემზედ უკეთესად მოუვლიანო, ამობდა ხოლმე იგი ხშირად — ნადელებში აღებული ფულების რაოდენობა აღარ აკმაყოფილებდა მას. ამისთვის განიზრახა და კიდევაც შეუდგა საქმეს ერთგულად, რათა ნაყმევთ გამოესყიდათ ნადელები სახელმწიფო ხაზინის საშუალებით. საქმის დაჩქარებისათვის იგი გადასახლდა ტფილისში და იწყო ცხოვრება ერთ-ერთ სასტუმროში. მართლაც საქმე ძრიელ ჩქარა მოაგვარა და მალე მიიღო ხაზინგდამ ფულები ერთიანად და ბლომად. გაუსწორდა სასტუმროს პატრონს დანახარჯებში ხოლო, რადგანაც მთელი დანახარჯები ვერ დაჰფარა აღებულმა ფულებმა, იძულებული შეიქმნა განსვენებული სამოცი თუმნის ვექსილიც მიეცა სასტუმროს პატრონისათვის.

სიმართლე უნდა ითქვას, რომ ბევრი მოულოდნელი ხარჯებიც კი დაატყდა თავს. „ყმაწვილო, ილაჯი წაიღეს ამ საქველმოქმედო მთხოვრებმა“ — ჩივოდა ხოლმე ხშირად განსვენებული — „ეს სკოლას შესწირეო, ეს იმას, ეს ამას; ანგარიში არა აქვს, იმოდენა მთხოვნებლები მოდიან და თავს მახებზრებენ“.

მართლაც ბლომად გამოსცანცლეს განსვენებულს საქველმოქმედო საქმეებზედ. მი'ის ანგარიშით სულ გაცემული ჰქონდა ამ საქმეებზედ ცამეტი მანეთი და თოთხმეტი კაპეიკი. უფრო მეტის გაცემა მოუხდებოდა, რომ ერთი ქველმოქმედი „მთხოვარა“ არ ეყრინა მცხეთობას. განსვენებული ქეიფობდა ჩვეულებისამებრ მცხეთის ტაძრი გალავანში მცხეთობას, როცა მასთან მივიდა ერთი მორჩილი ყულაბით და სთხოვა ტაძრის განსაახლებლად შეეწირა

რამე. ღვთის წყალობა მოგეცათ, იმან კუდით ქვა ასროლინა მორჩილს: „შენ ვინ მოგეცა ნება და უფლება, რომ აქ, ეკლესიის გარეთ მოდიხარ და ხალხს აწუხებ და ჰღარსლავ! როცა სასტუმროში შემოვალ, მაშინ მომიტანე ყულაბა და თუ მსურს, მაშინ შევწირავ, როცა მინდა. თუ არა და აქ მე ვქეიფობ და შენ კი ქეიფს მიშლიო“.

მელანია

(დასასრული იქნება).

აქარელებისთვის შოგროვილი ფული:

დებუტატთა საკრებულოში თავად-აზნაურთა კერძო თათბირის დროს აქარელთა სასარგებლოდ შეკრებილი იქმნა რვა თუმანი, შემომწირველთა სია დაიბეჭდება მორიგ ნომერში.

ბატონო რედაქტორო!

ნება მიბოძეთ თქვენი ჟურნალის საშუალებით ულრმესი მადლობა გამოვუცხადო ჩემს ძვირფას სტუმრებს, რომელთაც კეთილ ინებეს და აქარელების სასარგებლოდ გამოიღეს თავთავიანთი წვლილი:

ამბროსი შანშიაშვილი	50 კაპ.
ვას. კაპანაძე	1 მან.
ილიკო ბაკურაძე	1 "
ვერა და ბარ. ამბროსიშვილები	1 "
სამ. დუდიანი	2 "
გიორგი სალარიძე	2 "
დავ. დავითაშვილი	4 "
იოსებ გვდევანიშვილი	5 "
მ. ადამაშვილი	5 "
ვას. მკერვალიშვილი	10 "
ნიკ. ნიორაძე	1 "
რაქდ. ჯაფარიძე	1 "
კობახიძე	1 "
დ. კასრაძე	1 "
გ. გორდუხიანი	2 "

ს უ ლ 37 მ. 50 კ.

პატივისცემით დ. კასრაძე.

რედაქტორ-გამომცემელი რ. გაბაშვილი.

